Lainsäädäntö ja hallinto/Yrityslainsäädäntö
Johanna Linna

11.9.2023

Eduskunta
Lakivaliokunta

U 13/2023 vp Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi tavaroiden korjaamista edistävistä yhteisistä säännöistä sekä asetuksen (EU) 2017/2394 ja direktiivien (EU) 2019/771 ja (EU) 2020/1828 muuttamisesta

Lakivaliokunta on pyytänyt Elinkeinoelämän keskusliitolta lausuntoa koskien valtioneuvoston U-kirjelmää, joka käsittelee komission direktiiviehdotusta tavaroiden korjaamista edistävistä yhteisistä säännöistä sekä asetuksen (EU) 2017/2394 ja direktiivien (EU) 2019/771 ja (EU) 2020/1828 muuttamista.

Direktiiviehdotuksen mukaan tavaran tuottajalla olisi velvollisuus tarjota kuluttajille tiettyjen kestokulutustavaroiden, kuten pesukoneiden ja kylmäsäilytyslaitteiden ja myös mm. tablettien ja puhelinten, korjauspalveluita. Lisäksi ehdotuksen mukaan kussakin EU-maassa tulisi toimia vähintään yksi verkkoalusta, jonka avulla kuluttajat voivat löytää tietoa korjauspalveluista. Ehdotuksessa asetetaan tavaroiden korjaajille myös velvollisuus antaa kuluttajalle tämän pyynnöstä standardimuotoinen korjaustietolomake, joka sisältää perustiedot korjauksesta.

Ehdotuksella muutettaisiin tavarankauppadirektiiviä siten, että tavaran virhevastuun kuluessa tavaran korjaamisesta tulisi ensisijainen keino virheen korjaamiseen, ellei se ole kalliimpaa kuin virheettömän tavaran toimittaminen. Nykyisessä käytännössä kuluttaja voi yleensä vaihtoehtoisesti valita korjaamisen sijaan uuden tuotteen. Virhevastuun jälkeenkin kuluttajalla olisi oikeus vaatia tuottajalta tiettyjen tavaroiden korjaamista maksutta tai maksua vastaan.

Elinkeinoelämän keskusliitto (EK) kiittää lakivaliokuntaa lausuntopyynnöstä ja lausuu asiassa seuraavaa:

Direktiiviehdotus on osa komission vihreän siirtymän ohjelmaa, jonka tavoitteena on edistää kiertotaloutta sekä puhdasta ja vihreää taloutta sekä kestävämpää kulutusta EU:ssa. Ehdotetussa direktiivissä vahvistetaan tavaroiden korjaamista edistävät säännökset, joilla parannetaan unionin sisämarkkinoiden toimintaa samalla varmistaen kuluttajan- ja ympäristönsuojelun korkean tason. EK pitää direktiiviehdotusta

tavoitteiltaan oikean suuntaisena. Korjaamisen ensisijaisuus on askel oikeaan suuntaan, kun se on edullisempaa kuin tavaran vaihtaminen uuteen.

Yhdymme valtioneuvoston kantaan siinä, että hallinnollinen taakka elinkeinonharjoittajille korjaamisen suhteen tulee minimoida ja huomioida kuluttajansuojan korkea taso. Katsomme kuitenkin, että virhevastuuaikana lähtökohtainen päätösvalta tavaran korjaamisesta tulisi olla elinkeinonharjoittajalla, joka pystyy parhaiten arvioimaan korjaamisen kustannukset, varaosien saatavuuden ja korjaamisen vaikutuksen tuotteen elinkaareen. Korjaaminen on useissa tapauksissa ympäristölle parempi vaihtoehto kuin tavaran korvaaminen uudella vastaavalla. Yhtä oikeaa ratkaisua ei kuitenkaan ole kaikkiin tapauksiin, vaan kustannustehokkuuden ja ekologisuuden kannalta paras ratkaisu vaihtelee tuote- ja tapauskohtaisesti.

EK yhtyy valtioneuvoston näkemykseen siitä, että ensisijaisesti tavaroiden tuottajille (valmistajille) ehdotettu velvollisuus tarjota joko itse tai alihankintana korjauspalveluita olisi omiaan lisäämään korjauspalveluiden saatavuutta ja voisi siten kannustaa kuluttajia kestäviin ja kiertotalouden mukaisiin toimintamalleihin ja valintoihin. Sääntelyn lisäksi tarvitaan kuitenkin myös kannustimia, jotta korjaaminen olisi sekä kuluttajille, että elinkeinonharjoittajille houkuttelevaa ja kannattavaa. Jotta esityksen tavoitteet toteutuisivat, tulee korjaamisen olla liiketaloudellisesti kannattavaa ja myös kuluttajille houkuttelevaa. Nyt esitetyssä muodossaan direktiiviehdotus ei aseta kuluttajille velvoitetta tai kannustimia korjauttaa tavaroita uuden tuotteen hankkimisen sijaan.

<u>Eurooppalainen korjaustietolomake</u>

EK katsoo, että korjaustietolomaketta ei tulisi säätää pakolliseksi. EU:n kuluttajansuojalainsäädäntö sisältää jo nykyisin kattavat tiedonantovelvoitteet, joita sovelletaan muun ohella korjauspalveluihin. Lomakkeesta säätäminen voidaan nähdä näiden tiedonantovelvoitteiden lisäämisenä ja voisi tietyissä tapauksissa kohtuuttomasti lisätä yritysten hallinnollista taakkaa ja kustannuksia, mikä todennäköisesti vaikuttaisi negatiivisesti myös korjauspalveluiden ja tuotteiden kuluttajahintoihin.

Mikäli korjaustietolomakkeesta kuitenkin säädettäisiin, tulisi sen laatimisesta voida periä maksu kuluttajalta, ainakin virheen selvittelykulujen osalta. Useissa tapauksissa virheen selvittäminen ja tarkan hinta-arvion antaminen vaatii tavaran tarkempaa tutkimista joko korjauspalvelun tarjoajan tiloissa tai kuluttajan kotona. Ehdotetussa muodossa korjaustietolomakkeen tiedot ovat sellaisia, joista ei voida etukäteen antaa kovinkaan tarkkaa arviota.

Ongelmallista on myös se, että ehdotuksen mukaan korjaustietolomakkeen ehdot tulevat osaksi sopimusta, mikäli kuluttaja ja korjaaja sopivat

korjauspalvelusta 30 päivän aikana lomakkeen toimittamisesta. Asiaa olisi syytä arvioida myös oikeustoimilain tarjous-vastaus-mekanismin näkökulmasta.

Verkkoalusta

EK tukee U-kirjelmässä esitettyä kantaa, jonka mukaan kohtuuttomien kustannusten välttämiseksi jäsenvaltioita ei tulisi velvoittaa varmistamaan, että niiden alueella toimii vähintään yksi verkkoalusta korjaamista ja kunnostettuja tavaroita varten. Emme näe tarvetta erikseen säätää korjauspalveluiden välittämiseen tarkoitetusta verkkoalustasta, vaan näemme perustellumpana, että tällaiset alustat syntyvät markkinaehtoisesti. Mikäli jäsenvaltioiden velvollisuudesta huolehtia verkkoalustasta korjauspalveluiden tarjoamiselle kuitenkin säädetään, tulee alustan käyttämisen olla yrityksille vapaaehtoista. Toisaalta yrityksille ei saa asettaa liian tiukkoja vaatimuksia alustalle pääsystä. Tällainen viranomaisohjaaminen puuttuisi liiaksi elinkeinonvapauteen ja estäisi markkinan vapaata toimintaa.

Huomioita sopimusvapauden näkökulmasta

Nyt ehdotetussa muodossa direktiiviehdotuksen 5 artiklassa säädettäisiin direktiivin liitteessä II listattujen tuotteiden tuottajille velvollisuus tarjota kuluttajille korjauspalveluita joko suoraan tai alihankintana. Ehdotuksella rajoitettaisiin merkittävästi elinkeinoharjoittajien sopimusvapautta. Sopimusvapauteen kuuluu olennaisena osana vapaus päättää, haluaako tulla sidotuksi sopimukseen ja vapaus valita sopimuskumppaninsa. Käytännössä direktiiviehdotuksessa säädettäisiin elinkeinonharjoittajille ehdoton velvollisuus tarjota korjauspalvelua kuluttaja-asiakkaille. Näin luotaisiin elinkeinonharjoittajille sopimuspakko. Elinkeinonharjoittajille säädettävän sopimuspakon suhde perusoikeutena suojattuihin omaisuudensuojaan ja elinkeinovapauteen tulee arvioida erityisen huolellisesti.

Pidämme ehdottoman tärkeänä, että sääntelyssä ei puututa liiaksi sopimusvapauden periaatteeseen. Ostajalla ja myyjällä tulee mahdollisuuksien mukaan säilyä mahdollisuus keskenään sopia haluamallaan tavalla oikaisu- tai muusta hyvityskeinosta sen jälkeen, kun ostaja on ilmoittanut virheestä myyjälle. On sekä elinkeinonharjoittajan että kuluttajan etu, että osapuolet voivat yhteisymmärryksessä sopia korjaukseen liittyvistä ehdoista tarvittaessa toisin.

Myös vastuukysymykset tulisi huomioida erityisen tarkasti. Tästä esimerkkinä alihankintaan liittyvät vastuukysymykset. Ehdotuksen mukaan tuottaja voi teettää korjaamisen alihankintana täyttääkseen korjausvelvollisuutensa. Epäselväksi kuitenkin jää, säilyykö vastuu korjauspalvelussa olevista virheistä kuitenkin edelleen tuottajalla, vaikka tämä hankkisi korjauspalvelun alihankintana.

Lainsäädäntö ja hallinto/Yrityslainsäädäntö
Johanna Linna 11.9.2023

Lopuksi

Sisämarkkinoiden toimivuuden ja tasapuolisten kilpailuolosuhteiden takia on tärkeää, että direktiivi on täysharmonisointidirektiivi, eivätkä jäsenvaltiot voi kansallisessa lainsäädännössään pitää voimassa tai ottaa käyttöön säännöksiä, jotka poikkeavat direktiivistä. Jotta voidaan varmistaa eurooppalaisten yritysten tasapuoliset kilpailuolosuhteet, on tärkeää varmistaa, että korjaamista koskevien direktiivin säädösten tulisi soveltua yhtäläisesti kuluttajien suoraan kolmansista maista tilaamien tavaroiden korjaamiseen.

Tapauksissa, joissa tuottaja sijaitsee EU:n ulkopuolella eikä sillä ole valtuutettua edustajaa unionin alueella, olisi kuitenkin U-kirjelmässä esitetyn mukaisesti neuvottelujen kuluessa syytä selvittää, voiko tavaran myyjälle viime kädessä asetettu velvollisuus tarjota tai järjestää korjauspalvelu muodostua kohtuuttomaksi.

EK kannattaa tavoitetta vihreän siirtymän edistämisestä ja näemme, että kuluttajapolitiikalla on tässä kokonaisuudessa tärkeä rooli. Uuden yrityksiin kohdistuvan sääntelyn tulee kuitenkin aina olla selkeää, ennakoitavaa, oikeasuhtaista, kilpailuneutraalia, teknologianeutraalia ja innovaatiomyönteistä. Näiden periaatteiden toetutumista tulee edistää sekä kansallisesti että EU-sääntelystä päätettäessä.

Kunnioittavasti

Elinkeinoelämän keskusliitto EK
Johanna Linna
Asiantuntija